

УДК 321:323

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.41.23>

ПОРЯДОК ДЕННИЙ ПАТРІОТИЧНОГО ПОЛІТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: ЧИННИКИ ТА СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ

Борис Філатов

*Дніпровська міська рада (м. Дніпро, Україна)
просп. Дмитра Яворницького, 75, 49000, м. Дніпро, Україна*

Розглядається патріотичне прийняття політичних рішень як одна з важливих дискусійних проблем сучасної політичної науки. Вивчається патріотизм як чинник здійснення реальної політики та можливість для формування нових критеріїв ефективності публічної влади на всіх рівнях. Розкривається залежність якості прийняття рішень, послідовність політики, ефективність розв'язання завдань державотворення від з'ясування порядку денного. Встановлюються особливості розвитку патріотичного порядку денного в Україні як відносно нового концепту для національних політичних відносин та управлінських практик на національному, регіональному і локальному рівні. Обговорюється потенціал патріотизму як чинника захищеності, внутрішнього інституційної стабільності, від рівня функціональності політико-управлінських установ. Метою статті є виявлення суб'єктів та ідентифікація чинників патріотичного формування політичного порядку денного. У статті використані класичні методи політичної науки (порівняльний та структурно-функціональний) та методи загальнологічні (індуктивний, гіпотетико-дедуктивний). Досліджується формування порядку денного на патріотичних засадах, яке реалізується на основі усвідомлення суб'єктами політики цілей політичних трансформацій та загального вектору розвитку суспільства. З'ясовується значення нормативних передумов та орієнтирів порядку денного на основі включення конкретних держав до європейського простору. Розкрито патріотичний вимір прийняття політичних та управлінських рішень на сучасному етапі. Встановлено, що ініціалізація системних реформ в суспільстві можлива за наявності глобального плану політико-інституційних перетворень. Досліджується наукова рефлексія відносно поняття «патріотичного порядку денного», яка визначає вимір функціональності кожного питання менеджерської діяльності. З'ясовуються наукова аналітика стосовно черговості європейських перетворень та ефективності їх реалізації. Зроблено висновок про доцільність аналізу наявних політичних альтернатив, нейтрального сприйняття політичної ретроспективи, прагматичних принципів обговорювання патріотичного вектору розвитку держави, регіону та територіальної громади.

Ключові слова: патріотизм, політичний менеджмент, порядок денний, політична альтернатива, політичні актори, політичні інститути.

Вступ

Сучасна Україна проходить болісні випробування в рамках боротьби за національну ідентичність, суверенітет і територіальну цілісність. Від рівня захищеності вітчизняного політичного середовища, внутрішньої інституційної стабільності, від рівня функціональності політико-управлінських установ залежить перспектива збереження національної державності, подальша демократизація та приєднання до спільноти вільних держав світу.

Патріотичне прийняття політичних рішень є однією з важливих дискусійних проблем сучасної політичної науки. Багато вчених перебувають під впливом класичних парадигмальних уявлень про патріотизм як про етнокультурну та ідеологічну проблему. Разом з цим, якщо розглядати патріотизм як чинник здійснення реальної політики, існує

можливість сформулювати нові критерії ефективності публічної влади на всіх рівнях. Також це стосується перспективних змін політичної системи України та її перетворень. Вони мають здійснюватися інноваційно та відповідно до креативних підходів і формування власної моделі розвитку в глобальному світі.

Політичний порядок денний є важливою політологічною категорією, яка розкриває сутність та проблематику управлінської діяльності з точки зору черговості вирішуваних проблем. Від чіткості з'ясування порядку денного залежить якість прийняття рішень, послідовність політики, ефективність розв'язання завдань державотворення. На сучасному етапі розвитку України патріотичний порядок денний – це відносно новий концепт для національних політичних відносин та управлінських практик на національному, регіональному і локальному рівні.

Аналіз публікацій. Проблема встановлення порядку денного в конкурентних умовах цікавить багатьох українських і зарубіжних вчених в міждисциплінарному дискурсі. Зокрема, М. Наколонко з'ясовує світові тенденції та порядок денний для просування здорового способу життя України, І. Гончар та Ю. Гончар встановлює точку зору З. Бжезинського на геостратегічний «порядок денний» для НАТО [1], М. Кужельний визначає порядок денний для України засобами зовнішньої інформаційної політики в контексті застосування м'якої сили [2], Ф. Баумгартнер і Б. Джонс є визнаними класиками вивчення порядку денного і нестабільності в американській політиці [9], Д. Берковіц виявляє тих, хто визначає порядок денний ЗМІ, а також здатність політиків визначати новини [10], П. Ван Алст., Г. Тесен, С. Уолгрейв, Р. Флігентхарт аналізують медіатизацію та політичний порядок денний на основі зміни пріоритетів питань [11]. Водночас існує потреба подальшого розкриття змісту поняття порядку денного в контексті чинників та суб'єктів патріотичного політичного менеджменту.

Метою статті є виявлення суб'єктів та ідентифікація чинників патріотичного формування політичного порядку денного. Завданням статті є окреслення особливостей балансу основних чинників та суб'єктів патріотичного порядку денного в Україні та зарубіжних державах.

Основний зміст

Формування порядку денного на патріотичних засадах реалізується на основі усвідомлення суб'єктами політики цілей політичних трансформації та загального вектору розвитку суспільства. Уявлення щодо стану демократії як кінцевого пункту розвитку формує завдання, які потрібно включати до порядку денного функціонування розпорядчих та дорадчих інституцій. Прикладом слугує сучасне розуміння демократії. На слушну думку, яку поширює Г. Оніщенко, «демократією прийнято вважати таку форму державного правління при якій джерелом влади є воля більшості громадян, які володіють усією повнотою політичних свобод, що і є гарантією здійснення цієї влади. Що ж до поняття «гендерна демократія», то це система волевиявлення у громадянському суспільстві двох статей – жінок і чоловіків – як рівних у можливостях та правах, що не лише законодавчо закріплені, а й реально забезпечені у політико-правових принципах та в діяльності державних структур. Тобто мова йде не про перевагу якоїсь статі, а про необхідність створення рівних можливостей для реалізації людських потреб» [4, с. 12].

Нормативні передумови та орієнтири порядку денного виникають на основі включення конкретних держав до європейського простору права та управлінських ідейних настанов тощо. Прикладом слугує сучасний європейський простір, який пропонує цілком конкретні виміри політичної ефективності та доцільності для системи політичного врядування. Патріотичний порядок денний у зв'язку з цим пов'язується з європейською

ідентичністю та європейськими смислами політико-правового інституціоналізму. Фактично змістом патріотичного порядку денного є досягнення визначених зразків. В. Удовиченко обґрунтовано зазначає, що «реформування адміністративно-територіального устрою безперечно повинно бути поєднано з пошуком чинників, які б могли значно підвищити ефективність управління територіями через кардинальну зміну регіональної політики, розвиток регіонального самоврядування. Саме цьому і приділяється велика увага на рівні як Ради Європи, Конгресу місцевих і регіональних влад Європи, так і інституцій Європейського Союзу. Головні завдання таких підходів були сформовані у прийнятому в 1986 році Єдиному Європейському акті, а регіональна політика стала невід'ємною частиною Маастрихтської угоди» [7, с. 66].

Патріотичний вимір прийняття політичних та управлінських рішень на сучасному етапі з'являється через опрацювання прагматичних потреб територіальної громади. За умови відкритого політичного представництва та політичної конкуренції політична еліта як на центральному, так і на територіальному рівні не може ігнорувати першочергові потреби виборців. В. Удовиченко справедливо вважає, що «нове сучасне розуміння розвитку території повинно передбачати не лише економічний розвиток, залучення інвестицій, використання місцевих ресурсів, наповнення бюджету, а і, що неабияк важливо, наявність сукупності суспільних відносин, традицій, домовленостей, духовності та культурних взаємин» [7, с. 68].

Ініціалізація системних реформ в суспільстві можлива за наявності глобального плану політико-інституційних перетворень. У випадку сучасної України це план інтеграції до європейського простору. При цьому подібний план оформлений у відповідну угоду. Він вимагає конкретних дій та результатів. Патріотичним компонентом в цьому процесі є стимулювання якнайшвидшого виконання пунктів плану. Т. Серета цілком слушно практичним інструментом підготовки до реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС до моменту набуття нею чинності вважає «Порядок денний асоціації Україна – ЄС (ПДА). Зазначений документ визначає спільні дії сторін щодо політичного діалогу, у сферах зовнішньої політики, юстиції та безпеки, економічного та секторального співробітництва на принципах спільної з ЄС участі, відповідальності та оцінки» [5, с. 89].

Наукова рефлексія відносно поняття «порядку денного» визначає вимір функціональності кожного питання менеджерської діяльності. При цьому багатовимірність поняття порядку денного пов'язана з політичним різноманіттям сучасної демократії. Також відзначається багатосуб'єктність створення порядку денного та відсутність монопольної влади на висловлювання міркувань доцільності. Це ж саме стосується і порядку денного європейських реформ і трансформації в Україні. Г. Щолокова ґрунтовно розкриває «Поняття «порядок денний». «Це відносно нове для вітчизняного наукового дискурсу, тоді як в західній науці воно, з однієї сторони, є вже усталеним, навіть традиційним (насамперед в рамках такого напрямку досліджень, як теорія масової комунікації), а з іншої – багатозначним (під «порядком денним» розуміють інституційний, політичний, публічний, медійний тощо). Схожу характеристику можливо дати й проблемі теоретичного осмислення поняття «порядок денний ЄС», вказує політолог [8, с. 97].

Наукова аналітика стосовно черговості європейських перетворень та ефективності їх реалізації визначає необхідність спрямування ресурсної підтримки на визначені завдання. Досягнення конкретних цілей можливо за умови усвідомлення і досягнення результату. У зв'язку з цим патріотичний порядок денний консолідує зусилля різних центрів та акторів просування європейської інтеграції. Слід погодитися з Г. Щолоковою, що «додається ще один аспект, стосовно якого серед дослідників ведуться дискусії – питання щодо

перманентного пошуку балансу між двома ключовими складовими європейського інтеграційного процесу – наддержавною (загальноєвропейською) та національною» [8, с. 97].

Медійні особливості формування політичного порядку денного ґрунтуються на специфічному функціонуванні конкретних джерел та інституцій інформування. Цілеспрямоване визначення порядку денного можливе на основі уваги інформаторів до тих або інших аспектів життєдіяльності суспільства. «Місія» патріотичного політичного впливу та громадянської дії полягає в спрямуванні уваги медіа на важливі для державотворення проблеми. Це вимагає серйозної підготовки та послідовної професійної діяльності. «Таким чином, йдеться не про безпосереднє визначення «змісту» того, про що думає аудиторія, а про наявну у ЗМІ можливість здійснювати відбір тих чи інших тем або проблем, ранжуючи їх. Зважаючи на це, адекватним видається наступна узагальнена дефініція: «порядок денний» – це визначені пріоритети медійної аудиторії. При цьому відповідь на питання щодо того, хто визначає (або впливає на процес визначення) пріоритетів цієї аудиторії або громадської думки в цілому, відкриває можливість аналізу різних «порядків денного», вважає Г. Щолокова [8, с. 97].

Компоненти експертної та буденної рефлексії щодо розвитку суспільно-політичних процесів також мають розглядатися в рамках формування медійного порядку денного. Існує необхідність чіткої фіксації уваги аудиторії на найбільш важливих етапах державотворення та інституалізації конкурентної демократії. На думку фахівчині з євроінтеграції, «проінтеграційна проблематика теж формується в основному з «ненав'язливих» питань, щодо яких пересічні громадяни країн-членів ЄС мають «розмите» уявлення, сформоване ЗМІ. Але ключовим моментом в даному випадку є те, що йдеться саме про національні ЗМІ, адже щодо загальноєвропейських мас-медіа думка експертів майже однастайна: процес їх розвитку є дуже повільним, вони не є впливовими «гравцями» у комунікативному просторі» [8, с. 98].

Важливо відзначити вплив громадських структур та учасників медійного поля у формуванні порядку денного. Лише артикульовані вимоги та міркування можуть розглядатися інститутами представництва та управління. У зв'язку з цим виникає питання конкуренції в громадському визначенні політичного порядку денного. В. Терещук досить аргументовано зазначає, що «процеси розвитку громадянського суспільства призвели до зростання ролі громадської думки при формуванні політики (у т.ч. й зовнішньої), а паралельний розвиток засобів масових комунікацій призвів до значно більшої поінформованості суспільства про події та процеси, що відбуваються в країні та за її межами. Все це разом перетворило мас-медії на потужну силу, що може впливати на громадську думку, а через неї – і на політичні рішення. Разом із цим держава отримала ефективний пропагандистський інструмент, який може бути використаний для формування потрібної громадської думки, причому як в середині країни, так і за її межами» [6, с. 379].

Цілеспрямована взаємодія зі ЗМІ вимагає не лише навичок пропаганди та представлення себе у вигідному світлі. Також необхідним є концептуальне формулювання меседжів, які можуть потенційно стати компонентом порядку денного. Патріотичний порядок денний – це, перш за все, «якісні» медійні смисли, які не лише привертають увагу, але й зацікавлюють аудиторію як конкретні перспективні проекти. Як стверджує В. Терещук, існує три можливі способи впливу мас-медій на громадську думку: «1) безпосереднє інформування у форматі «як є», без надання оціночних суджень і т.п. (надалі цей спосіб будемо іменувати просто інформуванням), забезпечує обізнаність аудиторії щодо тих чи інших проблем, вважається стандартом діяльності ЗМІ у демократичному суспільстві, але тут можливі декілька маніпулятивних технік, як-то приділення різного ступеня уваги певним проблемам (у т.ч. замовчування певних питань), переключення уваги тощо» [6, с. 380]

Просування питання до суспільного порядку денного через ЗМІ можливе в умовах політичної конкуренції. Разом з тим, існує й внутрішній порядок денний інституцій влади, які вони не можуть оминати увагою через їх функціонал. Отже патріотичний вплив на порядок денний – це своєрідний баланс між темами, які обіцяють популярність і медіа-ефект та реальними (важливими) темами політичного розвитку. В. Терещук вказує, що «праймінг – це створення ЗМІ тла для критеріїв оцінювання публічних подій або осіб, може розглядатися як свого роду маніпулятивна техніка, покликана впливати на те, в якому напрямку споживачі масової інформації повинні скеровувати увагу, яким чином інтерпретувати та реагувати на одержану інформацію; пропаганда – поширення односторонньої, часто неправдивої інформації, відкрите нав'язування певних установок та поглядів»[6, с. 380].

Таким чином, два основні чинники визначають порядок денний публічної влади та політичного врядування в умовах демократії. Це інституційні повноваження та логіка спілкування медіа і суспільства. В обох вимірах патріотизм має можливості зміни вектору через послідовні та зважені дії. При цьому критеріями успіху можуть бути не лише ідеологічні настанови, а й цілком прагматичні потреби й вимоги громадян.

Висновки

Таким чином, патріотичний порядок денний – це сукупність першочергових завдань політичного менеджменту, які орієнтовані на розв'язання завдань національної державності та відстоювання національних інтересів. У контексті стратегічного розвитку сучасної України очевидним є поділ питань патріотичного порядку денного на питання внутрішнього розвитку та питання безпеки і макрополітичної стабільності. Патріотизм як сукупність мотивації політичних інститутів та політичних суб'єктів втілюється в обранні тих альтернатив, які забезпечують як спроможність і розвиток політичних інституцій та забезпечення добробуту суспільства на відповідному рівні.

Також патріотизм – це спосіб утримання від активних дій та позицій, які можуть нанести шкоду державній політиці та відстоюванню українського проєкту. Основними чинниками формування патріотичного порядку денного сучасних демократичних держав є вплив національно-демократичних та правоконсервативних політичних сил в рамках урядових коаліцій та інститутів врядування на територіальному рівні.

Разом з тим, патріотичні імпульси може проявлятися в рамках процесів консолідації різних політичних сил та політичних діячів. У моменти політичної кризи важливого значення набуває неупереджений аналіз наявних політичних альтернатив, нейтральне сприйняття політичної ретроспективи, прагматичні принципи обговорювання патріотичного вектору розвитку держави регіони та територіальної громади. В умовах, коли порядок денний інститутів політичного врядування зайнятий дріб'язковими та корпоративними питаннями місією патріотичних політичних сил, громадських об'єднань та політичних лідерів є послідовне відстоювання патріотичних політичних альтернатив. Від цих зусиль залежить успіх держави в сучасних умовах. Перспективи подальшого розгляду проблеми, порушеної в даній статті, є встановлення критеріїв оптимальності патріотичної політичної альтернативи в рамках політичного дискурсу сучасної демократії.

Список використаної літератури

1. Гончар Б., Гончар Ю. Геостратегічний "порядок денний" для НАТО: точка зору З. Бжезинського. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2011. Вип. 104. С. 11–13.

2. Кужельний М. О. М'яка сила засобами зовнішньої інформаційної політики: порядок денний для України. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 123. С. 315–319.
3. Наколонко І. М. Від «реакціонізму» до інтегрального підходу. здоровий спосіб життя: світові тенденції та порядок денний для України. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2016. Вип. 2. С. 77–84.
4. Оніщенко І. Г. Гендерна політика Європейського Союзу: порядок денний для України. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Філософія, культурологія, соціологія*. 2012. Вип. 4. С. 12–15.
5. Середа Т. М. Порядок денний асоціації Україна – Європейський Союз: імплементація основоположних засад в конституційне законодавство України. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. Т. 7. № 3. С. 88–91.
6. Терещук В. Способи використання мас-медій для впливу на порядок денний зовнішньої політики в умовах демократичної та недемократичної держави. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2016. Т. 33-34. С. 379–385.
7. Удовиченко В. П. Адміністративно-територіальний устрій: порядок денний. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. 2014. Вип. 1. С. 63–68.
8. Щолокова Г. В. «Порядок денний ЄС»: до проблеми визначення змісту поняття. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2013. Вип. 6(4). С. 97–100.
9. Baumgartner, F. R., & Jones, B. D. (1993). *Agendas and Instability in American Politics*. Chicago: University of Chicago Press.
10. Berkowitz, D. (1992). Who Sets the Media Agenda? The Ability of Policymakers to Determine News Decisions. In D. Kenamer (Ed.), *Public, Opinion, the Press and Public Policy* (pp. 81–103). Westport, CT: Praeger.
11. Van Aelst, P., Thesen, G., Walgrave, S., Vlieghe, R. (2014). Mediatization and Political Agenda-Setting: Changing Issue Priorities?. In: Esser, F., Strömbäck, J. (eds) *Mediatization of Politics*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9781137275844_11

PATRIOTIC POLITICAL MANAGEMENT AGENDA: FACTORS AND SUBJECTS OF FORMATION

Borys Filatov

Dnipro City Council (Dnipro, Ukraine)

Dmytro Yavornytsky Avenue, 75, 49000, Dnipro, Ukraine

Patriotic political decision-making is considered as one of the important debatable problems of modern political science. Patriotism is studied as a factor in the implementation of real policy and the ability to formulate new criteria for the effectiveness of public power at all levels. The dependence of the quality of decision-making, the consistency of policy, the effectiveness of solving the problems of state-building on the clarification of the agenda is revealed. The peculiarities of the development of the patriotic agenda in Ukraine as a relatively new concept for national political relations and management practices at the national, regional and local levels are established. The potential of patriotism as a factor of security, internal institutional stability, the level of functionality of political and administrative institutions is discussed. The aim of the article is to identify the subjects and identify the factors of patriotic formation of the political agenda. The article uses classical methods of political science (comparative and structural-functional) and general methods (inductive, hypothetical-deductive). The formation of the agenda on patriotic principles is studied, which is realized on the basis of awareness of political actors of the goals of political transformation and the general vector of development of society. The importance of normative preconditions and benchmarks of the agenda based on the inclusion of specific states in the European space is clarified. The patriotic dimension of political and managerial decision-making at the present stage is revealed. It is

established that the initialization of systemic reforms in society is possible in the presence of a global plan of political and institutional transformations. A scientific reflection on the concept of «patriotic agenda», which determines the dimension of the functionality of each issue of management. Scientific analytics on the sequence of European transformations and the effectiveness of their implementation are being clarified. The conclusion on expediency of the analysis of available political alternatives, neutral perception of political retrospective, pragmatic principles of discussion of a patriotic vector of development of the state, region and territorial community is made.

Key words: patriotism, political management, agenda, political alternative, political actors, political institutions.